

Чорнобиль: трагедія і біль України

Будівництво Чорнобильської атомної станції було розпочато в 1970 році за затвердженням Радою міністрів СРСР планом. Нова станція з проектною генерованою потужністю 6000 МВт повинна була компенсувати дефіцит електроенергії в Центральному районі Об'єднаної енергосистеми півдня СРСР. Пуск першого енергоблоку ЧАЕС відбувся в 1975 році, через три роки був добудований другий енергоблок, у 1981 році - пройшов запуск 3-го енергоблоку, а до кінця 1983 року вже було розпочато введення в роботу 4-го енергоблоку АЕС.

Перші 100 млрд кВт*год електроенергії було вироблено Чорнобильською АЕС у серпні 1984 року. Станція стала найпотужнішою в СРСР, нарівні з Курською та Ленінською. У 1986 році сумарна генерована потужність АЕС склала 4000 МВт.

Паралельно з будівництвом атомної станції велося спорудження міста енергетиків - Прип'яті. Це було одне з наймолодших радянських міст (середній вік жителів становив 27 років). Прип'ять називали "атомградом" і "містом майбутнього", сюди з'їжджалися інженери і вчені зі своїми сім'ями з різних регіонів СРСР. Для них будувалися будинки, різні об'єкти інфраструктури з сучасною архітектурою. 1 травня 1986 року в Прип'яті повинен був відкритися міський парк розваг, але цього так і не сталося.

01:23 26 квітня 1986 - трагічний час, коли відбулися події, що перевернули життя тисяч людей і призвели до наслідків катастрофічного масштабу.

В ту ніч 4-й енергоблок був зупинений для планово-попереджувального ремонту і проведення випробувань режиму вибігу ротора турбогенератора. Роботи почалися о 01:23. Через кілька секунд стався різкий стрибок потужності і вибух, внаслідок якого реактор енергоблоку був повністю зруйнований. На місці одразу ж загинули 2 працівники станції, які проводили випробування.

О 01:24 на пульт охоронної військової частини №2 надійшов сигнал про загоряння на ЧАЕС, на місце аварії відразу ж виїхав караул, а також бригада пожежників з Прип'яті. Бригадам військової частини, прип'ятським та київським пожежникам, які прибули в якості підкріплення, вдалося не допустити подальшого поширення вогню на інші енергоблоки.

Ліквідатори, що працювали на ЧАЕС у перші дні після аварії без необхідних засобів захисту, отримали рівень радіації не сумісний з життям і незабаром померли.

Багато жителів Прип'яті стали очевидцями трагедії, спостерігаючи вибух з вікон своїх квартир. Але про аварію їм повідомили не відразу. Весь день 26 квітня люди ходили по вулицях і дихали вже зараженим повітрям. Евакуація почалася тільки 27 квітня. Заборонялося брати з собою речі, іграшки, домашніх тварин. Щоб уникнути паніки, прип'ятчани сказали, що через 3 дні вони зможуть повернутися до своїх будинків. Протягом перших днів вивезли жителів 10-кілометрової зони, потім евакуювали людей з території 30 км від місця аварії. Свої домівки вимушено залишили понад 200 тис. людей.

Натомість киянам про трагедію вирішили не говорити. І на травневі свята люди вийшли на парад. Вони навіть і не здогадувалися, що дихають зараженим повітрям. Таємницю Радянський Союз відкрив лише за 10 днів. Після того, як демократичний світ забив на сполох.

Радіоактивна хмара накрила більшу частину Європи. Близько півмільйона людей зазнали радіоактивного ураження. Загинули 60 тис. ліквідаторів, ще 165 тис. отримали інвалідність.

Унаслідок чорнобильського вибуху в Україні було радіаційно забруднено більше ніж 2300 населених пунктів, розташованих на території 12 областей. Чорнобильська катастрофа порушила нормальну життєдіяльність і виробництво в багатьох регіонах України, Білорусі і Росії, призвела до зниження виробництва електроенергії для потреб економіки. Істотні збитки було завдано сільськогосподарським і промисловим об'єктам, постраждали лісові масиви і водне господарство. Але ніякими фінансовими розрахунками не виміряти людське горе, пов'язане зі смертю чи втратою здоров'я ліквідаторів аварії, із хворобами дітей, зі страхом згубних наслідків катастрофи.

У 1986 р. було евакуйовано майже 116 тис. чоловік, унаслідок чого виникла проблема додаткового будівництва житла для переселенців. У 1986-1987 роках для них було збудовано близько 15 тис.

квартир, гуртожитків для більш ніж тисячі чоловік, 23 тис. споруд, приблизно 800 установ соціальної та культурної сфери. Замість відселеного міста Прип'ять для персоналу Чорнобильської АЕС побудовано нове місто Славутич.

Прямі витрати України на пом'якшення наслідків Чорнобильської катастрофи за період 1986-1991 років склали близько 6 млрд. доларів США, а з 1992 по 2005 роки витрати становили понад 7 млрд. доларів США. Допомога потерпілим областям була зосереджена на заходах з відновлення життєдіяльності уражених радіацією регіонів, проведення дезактивації, соціальної підтримки населення, яке залишилося проживати в забруднених областях, організації медичного обслуговування.

Існує принаймні два різні підходи до пояснення причини чорнобильської аварії, які можна назвати офіційними, а також декілька альтернативних версій різної міри достовірності.

Спочатку провину за катастрофу покладали виключно, або майже виключно, на персонал. Таку позицію зайняли Державна комісія, сформована в СРСР для розслідування причин катастрофи, суд, а також КДБ СРСР, що проводив власне розслідування. МАГАТЕ у власному звіті 1986 року також в цілому підтримало цю точку зору. Значна частина публікацій у ЗМІ, у тому числі і недавніх, оснований саме на цій версії. На ній же оснований різні художні і документальні твори.

Грубі порушення правил експлуатації АЕС, скоєні персоналом ЧАЕС, за цією версією, полягали в наступному: проведення експерименту будь-якою ціною, не дивлячись на зміну стану реактора; вивід з роботи справного технологічного захисту, який просто зупинив б реактор ще до того як він

потрапив би в небезпечний режим; замовчання масштабу аварії в перші дні керівництвом ЧАЕС.

Проте в подальші роки пояснення причин аварії були переглянуті, у тому числі і в МАГАТЕ. Консультативний комітет з питань ядерної безпеки (INSAG) в 1993 році опублікував новий звіт, що приділяв більшу увагу серйозним проблемам в конструкції реактора. У цьому звіті багато висновків, зроблених в 1986 році, було визнано помилковими.

У сучасному викладі, причини аварії наступні:

1. реактор був неправильно спроектований і небезпечний;
2. персонал не був проінформований про безпеки;
3. персонал допустив ряд помилок і неумисно порушив існуючі інструкції, частково через відсутність інформації про безпеки реактора;
4. відключення захисту або не вплинуло на розвиток аварії, або не суперечило нормативним документам.

Наслідки аварії на Чорнобильській АЕС мали катастрофічний масштаб. Радіоактивне зараження поширилося на близько 200 тис.кв. км земель, 70% з яких - території України, Білорусі та Росії. 500 разів перевищує показники радіації після бомбардування Хіросіми в 1945 році. Катастрофі було присвоєно максимальний, 7-й рівень безпеки, за Міжнародною шкалою ядерних подій. У 2016 році 4-й енергоблок ЧАЕС був накритий новою аркою. Об'єкт "Укриття-2" або Новий безпечний конфайнмент (НБК) будувався з 2007 року. Він став найбільшою рухомою наземною конструкцією. Висота споруди - 110 метрів, ширина - 257 метрів, довжина - 165 метрів.

За різними даними, протягом лише одного місяця після Чорнобильської катастрофи від отриманого опромінення загинули від 30 до 200 пожежників і працівників АЕС. На початковому етапі зусиль з мінімізації наслідків величезного викиду радіоактивних речовин до робіт залучалися військовослужбовці строкової служби. Пізніше, влітку 1986 і далі, величезний обсяг робіт виконували залучені військові запасу та вільнонаймані працівники.

За неповними даними, через чорнобильський майданчик пройшли понад 600 тисяч осіб. Працювали вахтовим методом – приїздили одні, отримували максимально допустиму дозу радіації й їхали назад. На зміну приїздили інші.

Сьогодні ми згадуємо їх – тих, хто усвідомлено й мовчки жертвно віддав за нас своє життя у ядерному котлі.

В Управління соціального захисту населення Мелітопольської міської ради станом на 01.12.2016 року на обліку перебувало 660 осіб, які мають статус постраждалих внаслідок Чорнобильської катастрофи, з них:

I категорії – 75 осіб (інваліди ЧАЕС);

II категорії – 233 особи;

III категорії – 206 осіб;

діти – 113 осіб;

дружина/чоловік померлого – 33 особи.

В нашому університеті працюють люди, яких повинні знати всі: П. Л. Крутіков, О. І. Мілаєв, Ю. І. Атрошенко, О. В. Гвоздєв.

3 жовтня 2014 р. не стало В. О. Мунтяна, який з перших днів знаходився на ліквідації аварії. Він організував і очолював міську організацію «Союз Чорнобиль», до складу якого увійшли 800 ліквідаторів аварії.

Нині в Україні чисельність постраждалих внаслідок Чорнобильської катастрофи становить понад 1,9 млн осіб, з них 210 тис. - ліквідатори аварії, 1 млн 751 тис осіб - потерпілі від аварії.

Час не загоїв чорнобильських ран, не стер у пам'яті важкі і героїчні події, імена мужніх людей, які виявили жертвність, високий патріотизм і ціною власного життя й здоров'я зупинили ядерну катастрофу.